

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای معلم

مطالعات اجتماعی

پایه هشتم

دوره اول متوسطه

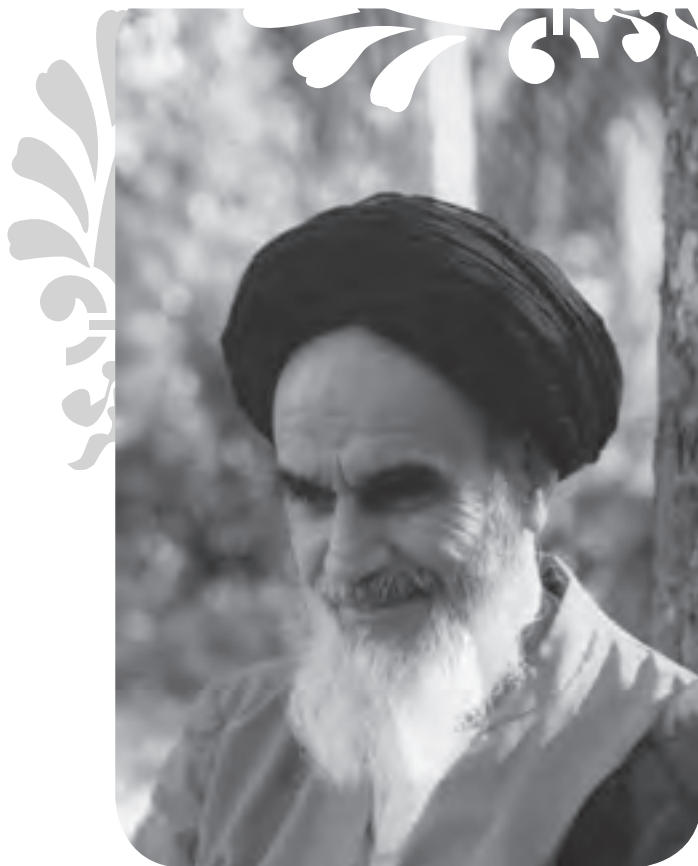
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	راهنمای معلم مطالعات اجتماعی - پایه هشتم دوره اول متوسطه - ۸۶/۱
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	ناهید فلاحیان، عباس پرتوی مقدم (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - سمیه قنبری (صفحه‌آرا) - سیده فاطمه محسنی، علی نجمی، علی مظاهری نظری فر، فریبا سیر، احمد رضا امینی، حمید ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه :	www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش) تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ اول ۱۳۹۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۶۸۶-۶ - ISBN 978-964-05-2686-6

در علم و تقوا کوشش کنید که علم به هیچ کس انحصار ندارد.
علم مال همه است. تقوا مال همه است و کوشش برای رسیدن
به علم و تقوا وظیفه همه ماست و همه شماست.
امام خمینی (رحمة الله عليه)

فهرست مطالب

۱	بخش اول : کلیات
۱	مقدمه
۲	۱-۱- تعریف و ماهیت مطالعات اجتماعی
۲	۱-۲- ضرورت‌ها و جهت‌گیری‌های اصلی در آموزش مطالعات اجتماعی
۳	۱-۳- عناصر و مؤلفه‌های برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی
۱۵	۱-۴- معلم مطالعات اجتماعی باید چه صلاحیت‌هایی داشته باشد؟
۱۷	۱-۵- بسته آموزشی درس مطالعات اجتماعی
۱۹	۱-۶- ساختار و محتوای کتاب درسی
۲۱	۱-۷- ملاحظات و نکات مهم مربوط به آموزش
۲۵	۱-۸- ملاحظات و نکات مربوط به ارزشیابی
۲۷	۱-۹- ارزشیابی از درس مطالعات اجتماعی
۲۸	۱-۱۰- ارزشیابی مستمر
۳۸	۱-۱۱- ارزشیابی پایانی
۵۷	بخش دوم : راهنمای تدریس فصول کتاب درسی
۵۸	فصل اول : تعاون
۵۹	درس ۱ : تعاون (۱)
	درس ۲ : تعاون (۲)
۶۴	

۷۰	فصل دوم : نقش دولت در اداره کشور
۷۱	درس ۳ : ساختار و تشکیلات دولت
۷۵	درس ۴ : وظایف دولت
۸۰	فصل سوم : نوجوانان و قانون
۸۱	درس ۵ : آسیب‌های اجتماعی و پیشگیری از آنها
۸۷	درس ۶ : قوه قضائیه
۹۵	فصل چهارم : عصر ارتباطات
۹۶	درس ۷ : ارتباط و رسانه
۱۰۱	درس ۸ : رسانه‌ها در زندگی ما
۱۰۷	فصل پنجم : از حرا تا نینوا
۱۰۸	درس ۹ : ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان
۱۱۳	درس ۱۰ : از رحلت پیامبر تا قیام کربلا (نینوا)
۱۲۰	درس ۱۱ : ورود اسلام به ایران
۱۲۵	فصل ششم : عصری تازه در تاریخ ایران
۱۲۶	درس ۱۲ : عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی
۱۳۷	فصل هفتم : از غزنویان تا هجوم چنگیزخان
۱۳۸	درس ۱۳ : غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان
۱۴۳	درس ۱۴ : میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقی

۱۴۸	فصل هشتم : عصر مغول و تیموری
۱۴۹	درس ۱۵ : هجوم چنگیز و تیمور به ایران
۱۵۳	درس ۱۶ : پیروزی فرهنگ بر شمشیر
۱۵۹	فصل نهم : آسیا، پهناورترین قاره
۱۶۰	درس ۱۷ : ویژگی‌های طبیعی آسیا
۱۶۶	درس ۱۸ : ویژگی‌های انسانی و اقتصادی آسیا
۱۷۲	فصل دهم : منطقه جنوب غربی آسیا و جایگاه ایران در آن
۱۷۴	درس ۱۹ : ویژگی‌های منطقه جنوب غربی آسیا
۱۷۸	درس ۲۰ : ایران و منطقه جنوب غربی آسیا
۱۹۱	فصل یازدهم : اروپا و آفریقا، دو چهره متفاوت
۱۹۲	درس ۲۱ : ویژگی‌های طبیعی و انسانی اروپا
۱۹۶	درس ۲۲ : ویژگی‌های طبیعی و انسانی آفریقا
۲۰۳	فصل دوازدهم : بر جدید
۲۰۴	درس ۲۳ : قاره آمریکا
۲۰۹	درس ۲۴ : قاره استرالیا و اقیانوسیه

علوم تجربی یکی از یازده حوزه یادگیری در برنامه درسی ملی است. براساس جهت گیری های این برنامه، علوم تجربی کوشش انسان برای درک واقعیت های آفرینش و کشف فعل خداوند تعریف شده است؛ به همین دلیل شناخت و استفاده مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم، آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده در ارتقای سطح زندگی فردی، خانوادگی، ملی و جهانی از ضرورت های علوم تجربی است. به همین منظور باید همه جانبه نگری، رویکرد تلفیقی، تفکر، آگاهی، توانایی، ایجاد ارتباط بین آموزه های علمی و زندگی واقعی و به عبارتی کسب علم مفید، سودمند و هدف دار، که بتواند انسان هایی مسئولیت پذیر، متفکر و خلاق پرورش دهد در سازماندهی محتوا و آموزش مورد توجه قرار گیرد. برای حرکت در جهت تحقق این اهداف و همسوسازی این حوزه با برنامه درسی ملی، توجه همکاران گرامی به این موارد جلب می شود:

- کلاس علوم را به فضایی شاد و پرجنب و جوش تبدیل کنید که در آن مشاهده، تجربه، آزمایش، گفت و گو، تفکر، اظهار نظر و همکاری گروهی جریان دارد.

- درس علوم به آسانی می تواند بین چهار عرصه خود، خلق، خلقت و خالق متعال ارتباطی منسجم، منطقی و معنادار به وجود آورد.

- پیش از تدریس هر فصل، همیشه به منابع یادگیری یعنی کتاب راهنمای معلم و دیگر رسانه های آموزشی معلمان مانند فیلم و نرم افزار مراجعه کنید.

- هر فصل علوم درباره یک زمینه یادگیری از زندگی واقعی دانش آموزان باید شکل گیرد و فرصتی را برای تلفیق علوم با زندگی روزمره فراهم کند. این

- فرصت را به پرسش و پاسخ‌های حافظه‌مدار تبدیل نکنید.
- محیط یادگیری علوم را گوناگون کنید؛ گاهی کلاس را به بیرون ببرید و گاهی اوقات موقعیت‌های یادگیری بیرون از کلاس را در کلاس ایجاد کنید.
- آموزش را با پدیده‌های محسوس و ملموس آغاز کنید.
- به جای تمرکز بر افزایش کمیت اطلاعات، بر افزایش کیفیت یادگیری متمرکز شوید و به دانش‌آموزان فرصت دهید تا نظر خود را بیان کنند.
- دانش‌آموزان را در جمع‌آوری، طبقه‌بندی و تحلیل شواهد راهنمایی و تشویق کنید.
- از کار گروهی در آموزش و تحقیق استفاده کنید.
- دانستن را از یافتن جدا نسازید (علم و عمل همراه باهم).
- به جای تمرکز صرف بر اصطلاحات بر علم و فرایند علمی متمرکز شوید.
- به بخش‌های تاریخی علوم بپردازید و تلاش‌های انسان‌ها در گسترش علوم را ارج بگذارید.
- به روش یادگیری به اندازه نتیجه یادگیری اهمیت دهید.
- روحیه پرسش‌گری صحیح را تقویت کنید و با تقویت روحیه اعتماد به نفس، اضطراب دانش‌آموزان را کاهش دهید.
- آموزش علوم را در مدرسه محدود نکنید و آنها را به سایر محیط‌های اجتماعی گسترش دهید.
- در ارزشیابی علوم، زمان خاصی وجود ندارد. همه لحظه‌های کلاس علوم، زمان مناسب مشاهده رفتار و عملکرد دانش‌آموز و سوق دادن او به

سمت یادگیری بهتر است (ارزشیابی در خدمت یادگیری).

- برای ارزیابی میزان موفقیت دانش آموزان در فرایند یادگیری، می توانید از کتاب کار و ارزشیابی علوم هفتم، چاپ انتشارات مدرسه استفاده کنید.
- مطالبی که با عنوان «آیا می دانید» و «بیشتر بدانید» آمده است و محتوای دانشی جدول ها صرفاً جنبه آگاهی بخشی دارند، و نباید در ارزشیابی ها مورد پرسش قرار گیرند.